

Landskap: Halland ..... Upptecknare: Carl Carlberg
 Härad: Hålb ..... Berättare: Janner Nilsson, Flätthult
 Socken: Hålskult ..... Berättarens yrke: f. d. lantbrukare
 Uppteckningsår: 1956 ..... Född år 1879 i Råvaljung, Hålskults m

"Bring" (stickning) som extra inkomst. s. 1-2.
 Skolgång. s. 3-4.
 Förhållandet till Skåne och Småland. s. 4-5.
 Kor som dragare. s. 6.
 Pris på hästar. s. 6.
 Vägarna. s. 6.
 Skräddare. s. 6-7.
 Järnvägen. s. 7.
 Halmtak m. m. s. 7-8.
 Tvåskor och tvättoffor. s. 9.
 Religiositet. s. 9-11.
 Tidningar. s. 11.
 Politiska partier. s. 11.
 Räddare. s. 12-13.
 Övernatt. väsen. s. 13.
 Lörtäkt. s. 13-14.
 m. m.

ACC. NR M. 14018:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Bing(=stickning). Far dog då jag var åtta år gammal. Vi var då fem syskon, alla små, som mor skulle försörja. Far hade som dräng haft 100 kronor om året och var dessutom träskomakare, men som piga hade mor 20 kronor och ett par skor om året. Vi fick då klara oss på att binga. Det var det som gav oss kontanter. Det var Jacob och Sven Bengtsson i Hishult, handelsmännen där som tog in uller från Danmark i stora jutesäckar, som vi kallade för drommar. Sedan delade de ut uller i bygden och där skulle vi först bereda den, sedan binga och sedan valka den. Mor och vi gjorde mest påsavantar (tumvantar) och korta strumpor. För 24 stycken (ett dusin par) fick vi en krona och femtio öre. Bror min Erik var flink av sig; På en lång vinterkväll kunde han göra fem stycken påsavantar - men då var det förstås grova maskor i dem! Men det syntes inte så mycket sedan man valkat dem ordentligt. Mor gick jämt när hon kunde med bing, men hon tyckte bäst om att göra väfⁿtar och strumpor för det var lättare att ha med sig, än om man gjorde tröjorna

ACC. N:R M. 14018:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

För de var så stora och otympliga, åtminstone mittstyckena. Dem var det mest gummor som satt stilla som gjorde. Men nog hade vi svårt att klara oss alltid. En tunna råg kostade 30 kronor och mor tjänade som piga 20 kronor om året. Här nere hos oss i Hishult var det inga knallar, som handlade. Det skötte vi själva om. Bengtssons köpte upp ullen och höll oss med färg, då det skulle vara rödvita vantar. Det var också hishultsbor som sålde binget härifrån. De sålde också slöjdsaker. Jag vet en som hade nederlag i Falun och sålde över Norrland. Att de gått in i Norge har jag aldrig hört talas om, det var väl mest knallarna som gjorde det. En vet jag som sålde borta i Kalmar till ölandsbönderna, när de kom över till fastlandet. Då binget började tjänade de bra på försäljningen. Då kunde de ta mer betalt. Sedan fick de väl sälja lika många gånger, men måste vara billigare, då de var så många som gick runt med det. Jacob och Sven Bengtsson hade ända borta i Växtorp sådana som de gav ull åt och som arbetade åt dem.

ACC. N:R M. 14018:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Skolan. Då jag var sex år började jag i småskolan. Det var en fröken som hade den och den var på två år, men det var olika hur lätt man kunde fatta. Hade man lätt för sig gick det på ett år. (Nils-son påpekar att för honom gick det på ett år. Han gick bara en dag i första klass, sedan flyttade han upp till andra klass!) Skolan flyttade mellan Slätthult och Hishult. Ena terminen var den i Hishult andra i Slätthult och skollärarinnan flyttade med. Men för barnen så var det så att de kunde göra på två sätt. Antingen kunde de, om de bodde i Slätthult bara gå i skolan den terminen då fröken var där och då hon var i Hishult kunde vara hemma och läsa den terminen och sedan förhörde hon dem då hon kom tillbaka. På motsvarande sätt gjorde Hishultsbarnas barn. Eller så kunde man gå i skolan hela tiden och då förhördes man ju inte. Sedan gick jag i folkskolan i fyra år nere i Hishult. Den varade i trettiofyra veckor under året. Vi hade vanlig sommarledighet, men skolan var ordnad efter kalenderåret så tillvida som vi hade slutexamen före jul. Det var många fler barn då än nu. Då jag började var vi 104 stycken i skolan och det var alldeles för många.

ACC. N:R M. 14018:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

De kunde visst ha 73 stycken, så vi fick vara hemma från skolan var tredje eller var fjärde dag. På sommaren var det också många som stannade hemma. (Med sommar menar Nilsson antagligen tidig höst och sen vår.) Det var helt enkelt så att föräldrarna ansåg att de gjorde bättre nytta hemma, än om de gick i skolan. Det räckte om de kunde räkna och läsa och skriva och deras föräldrar kunde ju oftast inte mer. Och läraren sade ofta inget om det.

Vi var 100 stycken som gick och läste då jag gjorde det. Men då var det också barn från Fagerhult, som var med, för Fagerhult tillhörde församlingen då. Och de barnen fick gå en eller två gånger i veckan mellan Fagerhult och Hishult. Men det var det ingen som brydde sig om på den tiden. Vi var så vana att gå så långa sträckor då att det var ingen som såg något konstigt i det.

Diverse. Förhållandet till Skåne har aldrig varit annat än gott.

Någon slags gräns har vi aldrig känt av. Skillnaden mellan skogs- och slättbönder i Halland var större än mellan skogsbönderna på ömse sidor gränsen. Någon känning av gränsen till Sämmland hade vi heller aldrig. Förhållandet till smålänningarna har varit gott.

ACC. N:R M. 14018:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

så länge jag kan minnas. Ner till till Skåne gick de allihoppa bönderna häruppi från i stora flockar för att tröska. De fick andel av hur mycket de hann med. Jag minns att mina farbröder satt och pratade om det och sade: "Minns du när du tappa pläjeln och händerna gick på dej i aåla fall?" "Ja men så gick vi också upp tidigt om morgonen, för då fick vi ha ljuset tänd, men inte på kvällen och ju mer vi gjorde desto större blev vår andel". Över vår del av åsen var det inget farligt att gå. Vi gick genom Stavershultadalen för det mesta. Det var längre västerut, ihvid den stora kustvägen och på södra sidan som var farligt och där fick man akta sig för tattarna. Jag minns att då jag köpte det här stället, som är på ett åttontals mantal, så var det inte längesedan det liksom större delen av socknen hört under Oxhult och Sjöboholm. Det var prästen och några av åboarna nere i Hishult, som köpte fritt större delen av socknen. Innan dess hade det hela varit insocknes frälse. Då jag hade köpt gården 1910 låg större delen av den i väll och det var med två kor som jag plöjde upp större delen av jorden. Hästar

ACC. N:R M. 14018:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

var det då bara ett par stycken här uppe i skogssocknarna, vi hade mest kor till dragare. Men jag vet att nere på Vallen hade de 36 körpar. Jag köpte mina första hästar 1912. Det var två stycken 5-6-åringar. Jag fick dem för 575 kronor av en bonde som hade gått ner sig på isen på Oxhultasjön. Och jag minns att på vägen nere vid ån (Smedjeån) mötte vi en bil och jag trodde att hästarna skulle bli tokiga. Bilen var nog från Slottsmöllan (i Halmstad), där hade jag sett sådana redan 1906. Även de stora vägarna var väldigt dåliga då. Var och en skulle ju hålla sin bit. Men ofta hade man långt dit och den sköttes ju olika av olika bönder, så det hela var väldigt besvärligt. Men sedan bildades ju Höks härads allmänna ^{väg}sjukkassa och då blev det ju bättre, men de vönder som hade haft vägen alldeles utanför knuten och haft lätt för att sköta den, de knotade. De enskilda vägarna var det ju ändå sämre beställt med. Många gånger hade de inte lagt en spade grus på dem på tio års tid och då såg de ut som ett par hjulspår bara. Särskilt var det besvärligt med vägen härifrån och ned till Ängelholm. Min farbror som var skräddare och som gick runt på gårdarna här

ACC. N:R M. 14018:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

i trakten, berättade att ibland var det nästan omöjligt att taga sig upp på åsen om man bar på något eller sköt en kärra; det var alldeles för halt eller det hade samlat sig alldeles för mycket snö.

Då järnvägen skulle läggas till Markaryd så var det halmstadsborna som drog i den åt sitt håll och fick den att gå över Veinge och Knäred istället för över Laholm och Hishult. Annars så var det ju markägarnas satsning här i Hishult och det gällde ju också för socknarna att satsa pengar och det gjorde inte knäredsbönderna för de är kända att vara snåla av sig. Men vi hade inte så mycket pengar här i socknen heller och 200 000 var det som skulle satsas. Men då sade Jacob Bengtsson (binghandlaren) att "kan inte socknen så kan väl jag". Men det hjälpte inte för halmstadsborna fick sin vilja igenom. Och sedan var det tal om en järnväg Markaryd-Hishult-Våxtorp-Båstad, men den blev inte av och tur var väl det, för nu övertar ju lastbilarna och bussarna all trafik.

Halmtak har vi haft här på Slätthult på lädugården ända till

ACC. N:R M. 14018:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

för ett par år sedan och det har nog varit vanligt här i trakten. Men nu övergår de mer och mer till eterniten, men den är inte riktigt så bra som halmen på vintern för den andas ju inte som den och är därför kallare. Ett halmtak varade i allmänhet i omkring femton år, sedan måste det läggas om. Men på senare tid hade vi svårt att få tag i taktäckare; det var ju ingen som lärde till det längre. Och ingen ville ju tröska rågen för hand längre för att få långhalm och det blir ju alldeles för dyrt med arbetskraften nu för tiden. Så många sticketak (med det menar Nilsson spåntak) fanns det aldrig, de var ju lika dyra som halmtaken och material hade vi inte heller och lika eldfarliga var de också. Jag lade på tjärpapp på mitt boningshus och det var ju bra, men det var fuktigare än halmen. Så den där taktäckningen hade de gamla tänkt ut bra. Då jag var i Östergötland på lantbrukskurs sade ledaren som visade oss gårdarna, "Se här hallänningar, det är andra väggar än dem ni har hemma hos er!" Och vi hade bara väggar på $3\frac{1}{2}$ alnar, men där uppe hade de åtminstone på 6 alnar.

ACC. N:R M. 14018:9

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Med trätofflor började de så smått när jag var liten påg, innan
dess hade de bara träskor. Far gjorde träskor och sålde på lediga
stunder. Han fick 50 öre för ett par. När han dog lämnade han efter
sig en hel hopper uppe på vinden och dem slet vi på ett par år
alla barnen. Trätofflorna var dyrare, en krona kostade de, men så
kunde man ju bottna om dem och behålla ovanlädret när de var ut-
slitna. Bottnar om trätofflorna gör jag själv fortfarande, men nu
köper vi bottnarna färdiga i Örskelljunga. Träskorna slog vi poj-
kar lätt sprickor på, då vi slog kana på isen på vintrarna. Jag
vet att då jag gick i sista klassen i skolan, fick jag ett par
träskokängor. De hade läder till ovandel och trä under. Och det var
våldigt fint, minns jag. Sedan under världskriget skaffade de sig
träskostövlar och rågummistövlar. Men ^{de}gummistövlarna blev för stela
på vintern och man fick så mycket pengar för dem under kriget att
många sålde stövlarna då. Sedan kom gummistövlarna och de är verk-
ligen ett bra skodon, må jag säga. När det gäller det religiösa
kunde man lägga märke till en tydlig skillnad mellan norra delen
av socknen och den södra delen. I norra delen är en hel del bap-

ACC. N:R M. 14018:10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

tister och andra frireligiösa. I den södra har de varit mer kyrk-
liga av sig och nu är det ju mer och mer så att de inte är någon-
ting. Deförsta jag minns som blev frikyrkliga av sig här nere var
två kvinnor i Bjärnared, det var under Felicius tid i början av nitti-
talet, tror jag. De gick runt i stugorna och predikade. De som var
baptister kallade vi då för icke-döpta. Det var särskilt på Vannås
i norr, som de var ivriga baptister hela byn och särskilt Venn-
marks. Det där med det frikyrkliga gick ofta i slakten också. Be-
tania byggde de för ett tjugotal år sedan. Det är två olika rikt-
ningar av baptismen här i Hishult. De uppe i Trånget hör till
örebroarna och ^{de} andra är för sig och är de har väl inte så mycket
med varandra att göra. Och sedan har vi Nils Johansson i Kornhult
han är väl metodist, men det är han ensam om. Björkmannarna och
de i Magdelund är Bibeltrogna vänner och det är de som har Lut-
herska Missionskyrkan här i Hishult. Vi har också en pingstvän
här. Hon är änka. Men som jag minns från 90-talet, tycker jag inte
att det har blivit fler eller färre av de frireligiösa här i byg-
den. Men de kyrkliga har gått tillbaka mycket. Jag minns att då den

ACC. N:R M. 14018://.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

gamla kyrkan fanns, så fick de knappt rum i den alla. Och sedan den nya byggts 1902 var den då ofta full. Men nu är det aldrig mer än 10, högst 30 personer och hör på prästen. Och när de gamla dött kommer det inte någon. Självt hör jag på radion om jag hör på det.

Den första tidning som jag minns är Skånes Annonssblad. Min far och min svärfar hade det ihop. Det kostade 50 öre om året och var ett fyrsidigt blad, som man fick en gång i veckan. Postgången var heller inte så snabb och man brydde sig inte om om nyheterna var nya eller inte. Ett tag hade vi t.ex. Varbergsposten, därför att den var billigare. Tidningens politiska inriktning betydde inte heller så mycket.

Politiska partier var det inte heller så noga med. När gamle Ivarson (Karl) var riksdagsman så röstades det nog mest på personen liksom. De frisinnade var ganska starka här i Hishult. Det var jag som var deras ordförande. Och rösträtt hade ju inte heller alla. Man skulle ha 600kr inkomst eller egendom på 1000 kronors in-
taxeringsvärde. Jag minns hur Isaksson (postmästaren i Hishult) de-

ACC. N:R M.

14018:12.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

klareade så att han skulle kunna få rösta. Annars var det brö-
derna Bengtsson, ullhandlarna, och deras svåger skolläraren Axel
Karlsson, som dominerade socknen. De hade ju så mycket pengar och
hade stark röst. Men Jacob Bengtsson var en karl som såg längre
än näsan räckte. Det var vägarna som det stod strid om mest på
den tiden. Bönderna ville inte ut med utgifterna för de nya väg-
byggena och entrepenörerna hade så ringa förtjänst då vägarna
byggdes på statsbidrag.
Ja nog fanns det folk som skiljde sig ut från de vanliga i sock-
nen. Det var till exempel Björnhultsfolket längst i öster. Dem såg
man alltid ned på, de var lite mindervärdiga tyckte vi. De var
tjuvapak. Ljungdells i Norra Össjö var också ena riktiga kältringar
skall jag säga. Han och hans söner var de alltid rädda för. De slogs
och söp och stal. De säger att folket i Norra Össjö gaddade sig
samman med påkar och käppar och slog ihjäl gamle Ljungdell, men
Nillas Pella han kröp därifrån, för han hade fått taga första
törnen i slagsmålet. Och så hade vi rackarna i Ågård också, där
gick det vilt till. Både Andreas och hans käring kunde yrket lika

bra.

Övertro. Myringarna? Ja, det är snapphanar som slängts i ett kärr och som i form av en huvudlös skepnad far omkring och klagar.

Lyktgubbar talade rätt mycket om också, men det är bara fosforiserande dimma ur kärren.

Bäckamannen? Nej, honom talade vi aldrig om hemma. Men vi bodde ju också vid sjön (Oxhultsjön) och inte vid Smedjeån. Nej, någon sjö-
rå har jag inte heller hört talas om.

Ja, förvillad har jag också blivit. Det var en gång när jag kom ner från Ängelholm och på natten hade jag legat under en nötabuske och sovit och på morgonen då jag vaknade fick jag gå i en halvtimmas tid innan jag kände igen mig. Men jag vände mössan förstås...

-Nej, skogssnuvan har jag inte hört dem tala om, men vi hade ju inte heller någon skog på den tiden. Då kunde vi se ända hemifrån Räväljung
upp till Björkberg, för där var bara ljung och hed och mosse hela vägen. Och varje år så brände vi ljungen, så att vi fick till bete för djuren. Och varje augusti så höstade vi 300 buntar löv som vi skulle ha till vintrafåren (4st). Och man skulle hösta i ny och

ACC. N:R M. 14018:14.

inte i nedan. Och man måste vara mycket mega med att det skulle torrt. Och när det vart fint väder fram på hösten, tog vi ut lövfördret i solen igen, så det skulle torka till, för blev det vått så svarnade det och blev odugligt åt djuren. Det bästa lövet att hösta var aspens. Det tyckte djuren bäst om, men det fanns aldrig tillräckligt av det utan vi fick taga en hel del björk också. Och det skulle inte tagas när det var spätt utan en tid innan det skulle till att gulna. Då höll detsig bäst. Höstningen gjorde vi efter slåttern, men före skörden.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND